
Grudziądz-Owczarki, st. 17, gm.
Grudziądz, woj. kujawsko-pomorskie,
AZP 29-45/10

Informator Archeologiczny : badania 34, 139-140

2000

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

rzyły wyraźnie wyodrębniających się skupisk i pokrywały w miarę równomiernie całą powierzchnię wykopu. Wyraźne zagęszczenie występowania jam oraz tylko jeden przypadek ich przecinania się może sugerować jednofazowość osady. W części południowej wykopu (odcinek A-wykop Ia, b) nie zarejestrowano zalegania obiektów kulturowych, co może świadczyć o tym że, w tym najniższym położonym miejscu stanowiska można spodziewać się granicy zwartej zabudowy osady (rejonu najbardziej intensywnie eksploatowanego). W pozostałej części wykopu ślady obiektów kulturowych rejestrowano praktycznie na całej przestrzeni, co z kolei sugeruje możliwość rozprzestrzeniania się strefy zasiedlonej praktycznie we wszystkich pozostałych kierunkach. Po wyeksplorowaniu wszystkich obiektów okazało się, że na omawianym stanowisku mamy do czynienia z bardzo zniszczonymi pozostałościami osady. O znacznym stopniu degradacji stanowiska świadczą niewątpliwie bardzo małe miąższości wypełnisk obiektów, średnio około 30 cm. Do najlepiej zachowanych można zaliczyć jamy A1, A4, A5, B6, B9, B10 i B11. W większości z nich natrafiono na pojedyncze ułamki ceramiki naczyniowej pozwalające przyporządkować zarejestrowane zabytki ruchome i nieruchome do okresu wpływów rzymskich. W trakcie prac pozyskano wykopaliskowych 189 fragmentów ceramiki. Silne rozdrobnienie materiału ceramicznego oraz brak większej liczby fragmentów charakterystycznych (zdobionych, brzegów, uch) nie pozwala na bardziej precyzyjne uściślenie chronologii. Można przypuszczać, że wszystkie odkryte pozostałości kulturowe pochodzą z późnego okresu wpływów rzymskich (IV-V w.?), o czym może świadczyć bardzo mały udział ceramiki zdobionej, stosunkowo prymitywny sposób wytwarzania naczyń, typowy dla późniejszych faz tego okresu oraz brak facetowanych i pogrubionych brzegów, a także brak ceramiki o wygładzanych powierzchniach, typowych cech wczesnorzymskich o tradycjach lateńskich (kultura oksywska). Większość pozyskanych fragmentów jest schudzona średnią ilością średnioziarnistej domieszki tłuczni mineralnego z dodatkiem piasku i miki. Wśród zarejestrowanych powierzchni naczyń zdecydowanie dominują silnie chropowata powierzchnia zewnętrzna i szorstka powierzchnia wewnętrzna. Odnotowano całkowity brak ceramiki czernionej, co dodatkowo potwierdzać może późniejszą chronologię zbiorów. Jedynym przypadkiem znalezisk o innej chronologii jest wczesnośredniowieczny zbiór ceramiki naczyniowej z obiektu B18. Pozycję chronologiczną tego zespołu określono na podstawie dwóch ułamków zdobionych, typowymi dla ceramiki XII-wiecznej, pasmami poziomymi, dookólnych żłobków. Pozostałe fragmenty, na które natrafiono w wypełnisku obiektu, to zalegające na złożu wtórnym fragmenty ceramiki „rzymskiej”.

Podsumowując, stwierdzić należy, że na omawianym stanowisku spotkaliśmy się jak dotąd z najlepiej pozostałościami osadnictwa pradziejowego. Niestety zły stan ich zachowania nieznacznie obniża rangę odkrytych nawarstwień kulturowych. Być może zniszczone w partiach stokowych stanowisko jest lepiej zachowane w rejonie kulminacji wyniesienia terenowego, położonej na wschód od rozpoznanej obecnie przestrzeni badawczej. Wydaje się ponadto, że w trakcie przyszłych nadzorów nad inwestycją należy zwrócić szczególną uwagę na rejon dalszego przebiegu kolektora położony na północny zachód od przebadanego wykopu. Z dużym prawdopodobieństwem można sądzić, iż w tym miejscu znajduje się dalsza, obecnie nierozpoznana część osady.

GRUDZIĄDZ-OWCZARKI,
st. 17, gm. Grudziądz,
woj. kujawsko-pomorskie,
AZP 29-45/10

- ślad osadniczy z okresu wpływów rzymskich
- ślad osadniczy z późnego średniowiecza
- ślad osadniczy z okresu nowożytnego

Archeologiczne badania wykopaliskowe na stanowisku, przeprowadzone od 7 do 13 grudnia. Prace badawcze miały charakter wyprzedzających badań

ratowniczych na trasie przebiegu budowanego miejsko-gminnego kolektora zrzutowego w Grudziądzu. Badania finansowane z funduszy miejskich miasta Grudziądza. Głównym ich wykonawcą było Muzeum w Grudziądzu, na którego rzecz pracami terenowymi kierował mgr Paweł Gurtowski (autor sprawozdania), współpracując z mgr M. Kurzyńską i G. Gleńskim. Prace te przeprowadzono w ramach pierwszego etapu działań o charakterze archeologiczno-konserwatorskim. Omawiane stanowisko archeologiczne zlokalizowano w ramach badań powierzchniowych AZP w 1982 r. Określono je wówczas jako ślad osadnictwa z wczesnego okresu rzymskiego. Położone jest w dolnych partiach stoków rozległego wyniesienia terenowego stanowiącego krawędź naturalnie ukształtowanej na tym odcinku doliny cieku wodnego o nazwie Rów Hermana. Rejon stanowiska wypiętrza się nieznacznie (do około 2 m) ponad jej dno, opadając łagodnie (stopień ekspozycji 1-3%) w kierunku zachodnim i północno-zachodnim. Bezpośrednia bliskość wody spowodowała zapewne fakt wykształcenia się w rejonie stanowiska, charakterystycznej dla obszarów podmokłych typu gleby, mady.

W miejscu obecnej lokalizacji kolektora zrzutowego wytyczono wykop badawczy o powierzchni 7,50 ara i wymiarach 50 x 15 m. W jego obrębie wytyczono siatkę arową przyporządkowaną odcinkowi badawczemu A. Po uprzednim odhumusowaniu powierzchni stanowiska sprzętem mechanicznym (spychacz) pozostającej w kolizji z planowaną inwestycją przystąpiono do ręcznej eksploatacji nawarstwień kulturowych.

Po wyeksplorowaniu pierwszych dwóch warstw mechanicznych o miąższości każdej z nich 10 cm na prawie całej powierzchni wykopu zarejestrowano zalegającą warstwę brunatnej i brązowo-szarej próchnicy. Była to warstwa wykształcona współcześnie, o czym mogą świadczyć zaobserwowane w jej wypełnisku liczne fragmenty drutu, szkła i przedmiotów o charakterze odpadkowym. Jej powstanie można wiązać prawdopodobnie z pracami o charakterze niwelacyjnym przeprowadzonymi prawdopodobnie w związku z pogłębianiem stawu wodnego oraz budową nieistniejących dzisiaj w tym miejscu folii ogrodniczych. Zalegała ona bezpośrednio na stropie calca – żółto-szarawego piasku z przebarwieniami orsztynu. Pozyskano z niej nieliczny zbiór ceramiki nowożytniej, późnośredniowiecznej i „rzymskiej”, zalegających niewątpliwie na złożu. Omawiane, współczesne nawarstwienia zajmowały około 80% powierzchni wykopu. Jedynie w jego północno-wschodniej części zarejestrowano na głębokości III warstwy mechanicznej (60-65 cm od powierzchni gruntu) zaleganie fragmentarycznie zachowanej warstwy kulturowej (warstwa żółtego piasku). Jej miąższość wynosiła 3-10 cm. Jej obecność odnotowano we wschodnich partiach wykopów 31 a, b i 41 a, b. Z wypełniska pozyskano kilkanaście fragmentów ceramiki naczyniowej z okresu wpływów rzymskich. Brak wśród nich fragmentów charakterystycznych uniemożliwia bardziej dokładne uściślenie chronologii stanowiska. Na poziomie zachowanego stropu warstwy natrafiono na pozostałości jedyne go obiektu kulturowego A1, w którego wypełnisku nie zarejestrowano żadnego ruchomego materiału zabytkowego. W jego bezpośrednim sąsiedztwie natrafiono na relikty jamy, o typowym dla wkopów nowożytnych wypełnisku. Zapewne w tym przypadku mamy do czynienia z pozostałościami ziemianki związanej z rozbudowanym w rejonie przedmieść Grudziądza systemem fortyfikacji i umocnień wojskowych.

Podsumowując, z dość dużym prawdopodobieństwem należy stwierdzić, że w wykopie badawczym zarejestrowano jedynie zachodni skraj stanowiska archeologicznego, które rozszerza się w kierunku wschodnim, wchodząc na wyższe partie stoków zajmowanego przez nie wyniesienia terenowego. Są one zlokalizowane poza zasięgiem realizowanej inwestycji i tym samym nie mogły być w trakcie przeprowadzonych badań wykopaliskowych rozpoznane.